

ภาษาบาลี ๑ คำคติธรรมประจำสัปดาห์

“ธมฺมรส — รสแห่งพระธรรม, ธรรมรส”

คำว่า **ธมฺมรส** อ่านแบบภาษาบาลีว่า **ด้า - มะ - ระ - สะ** มาจากคำว่า **ธมฺม** (พระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นไปเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูก จนสามารถดับกิเลสได้ตามลำดับขั้น) กับคำว่า **รส** (สิ่งที่นำมาซึ่งความยินดี) รวมกันเป็น **ธมฺมรส** แปลว่า **รสแห่งพระธรรม, ธรรมรส** แสดงถึงความเป็นจริงว่า พระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นรสที่ประเสริฐ เพราะเป็นไปเพื่อปัญญา ความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด นำมาซึ่งความปลาบปลื้มยินดีอย่างยิ่ง เพราะสามารถทำให้พ้นจากทุกข์ พ้นจากกิเลสโดยประการทั้งปวง

ข้อความจากพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท แสดงความเป็นจริงของธรรมรสไว้ว่า

“รส มีรสเกิดแต่ลำดับเป็นต้น ทุกชนิด โดยส่วนสูงแม้รสแห่งสุธาโภชน (อาหารที่สะอาด) ของเทวดาทั้งหลาย ย่อมเป็นปัจจัยแห่งการยังสัตว์ให้ตกไปในสังสารวัฏฏ์ แล้วเสวยทุกข์โดยแท้ ส่วนพระธรรมรส กล่าวคือ โพธิปักขิยธรรม ๓๗ ประการ (มีสติปัญญา ๔ เป็นต้น) และกล่าวคือ โลกุตตรธรรม ๙ ประการ (มรรคจิต ๔ ผลจิต ๔ และ พระนิพพาน) นี้แหละประเสริฐกว่ารสทั้งปวง เพราะเหตุนั้น พระศาสดา จึงตรัสว่า รสแห่งธรรม ชนะรส ทั้งปวง”

ในชีวิตประจำวัน ทุกคนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบริโภคอาหาร เพื่อความสืบทอดเป็นไปแห่งชีวิต ซึ่งจะเห็นได้ว่าแต่ละบุคคลก็บริโภคมากมาย อาหารที่ประณีตมีมากมาย ถ้าจะนับยอมนับไม่ถ้วน แล้วที่จะเป็นอาหารที่ประณีตต่อไปก็จะมีอีกมากมายทีเดียว แต่อาหารเหล่านั้นก็จะเป็นปัจจัยให้เกิดความยินดีพอใจเพียงชั่วขณะที่กระทบกับลิ้นเท่านั้น เวลาที่ผ่านลิ้นไปสู่ลำคอหรือไปสู่ลำไส้ กระเพาะแล้ว อาหารทั้งหลายไม่ปรากฏเลย เพราะฉะนั้น ถ้าจะพิจารณาตามความเป็นจริงว่า ที่บุคคลมีความยินดีพอใจติดในรสอาหารอย่างมากมาย ก็เพียงชั่วขณะสั้นๆ ที่ปรากฏในขณะที่กระทบลิ้นเท่านั้นเอง แล้วก็หมดไป ไม่สามารถจะตั้งอยู่ได้นานเลย แต่ก็เป็นที่ตั้งของความติดความยินดีพอใจได้ แต่สำหรับบุคคลที่ได้อบรมเจริญปัญญา ท่านย่อมสามารถที่จะเปรียบเทียบได้ว่า รสที่ปรากฏที่ลิ้นชั่วขณะที่ชีวหาวิญญูณ (จิตรู้รส) รสนั้น เป็นแต่เพียงสิ่งที่ไม่เที่ยง ไม่เป็นสาระ ไม่เป็นสิ่งที่ทำให้หมดความกระหาย ความแฉะร้อน และความทุกข์ต่างๆ ได้เลย เพราะเหตุว่าถ้าปัญญาไม่เกิดขึ้นรู้สภาพธรรมตามความเป็นจริง ถึงแม้จะลิ้มรสที่ประณีตสักเท่าใดก็ไม่พอแก่ความต้องการ ก็ยังคงปรารถนาที่จะลิ้มรสที่ประณีตนั้นต่อไปอีก

ไม่มีวันหยุด ไม่มีวันหมดสิ้น เพราะฉะนั้น รสที่ประเสริฐที่สุดที่จะดับความกระหาย ดับความติดข้องในรูป ในเสียง ในกลิ่น ในรส ในสิ่งที่กระทบสัมผัสกายทั้งปวง ก็ต้องเป็นรสของพระธรรมเท่านั้น

จึงแสดงให้เห็นว่า เทียบกันไม่ได้เลยระหว่างรสอาหารกับรสพระธรรม บุคคลผู้ที่เห็นรสพระธรรมว่า เลิศกว่ารสทั้งปวงนั้น ก็จะต้องเป็นผู้ที่ได้ฟังพระธรรมพิจารณาไตร่ตรองจนเป็นความเข้าใจของตนเอง น้อมประพฤติปฏิบัติตาม และรู้ตามว่า สภาพธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงเป็นความจริงอย่างนั้น เพราะฉะนั้น การฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม จึงมีประโยชน์มากที่จะทำให้ผู้ศึกษาได้พิจารณาสภาพธรรมที่ปรากฏให้ละเอียดขึ้น ลึกซึ้งขึ้น เพื่อการประพฤติปฏิบัติจะได้ถูกต้องขึ้น รู้ความละเอียดของธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น จนกระทั่งเป็นปัญญาที่ประจักษ์แจ้งในสภาพธรรมตามความเป็นจริงได้ในที่สุด ยุคนี้สมัยนี้ พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงยังดำรงอยู่ ก็เป็นโอกาสที่ดียิ่งที่ผู้สะสมเหตุที่ดีมา เห็นประโยชน์ของการได้เข้าใจความจริง จะได้ฟังได้ศึกษาสะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกในสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริงต่อไป เพราะสิ่งที่ประเสริฐที่สุดในชีวิตไม่ใช่ทรัพย์สินเงินทอง แต่เป็นปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูกเท่านั้น และการที่ปัญญาจะเจริญขึ้นได้ ก็ต้องไม่ขาดการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวัน.

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖